

Svečano otvorenje „Šokačke kuće” u Mohaču

U Školskom centru Miroslava Krleže
3. stranica

Na koljnofskom pragu Spomenik
budućnosti
11. stranica

Festival zevanke, vina i tambure
14. stranica

Komentar

Ljubi me...

Sjećam se jednoga ljeta, putujući s obitelji na hrvatski Jadran, u autu na radiju svirali su tadašnju uspješnicu pop-sastava Boney M „Brown girl in the ring”, koju smo sa starijim bratom veselo pjevuckali (iskreno, više je to sličilo na urlanje). I iznenada muk i tišina, gasi se radio, stigli smo do državne granice, nadzor, niz pitanja itd. U autu je postala opipljiva napetost, strah koji se miješao s osjećajem krivnje... premda znaš da nisi ništa skrivio ili učinio što loše. Valjda od toga trenutka svaki mi se živac bori protiv straha, zastrašivanja, primjene sile bilo fizičke ili psihičke. I nikada neću shvatiti nepravdu, ili ljudsku šutnju nakon. Opća deklaracija o ljudskim pravima već u preambuli govori da je priznanje urođenog dostojanstva te jednakih i neotuđivih prava svih članova ljudske obitelji temelj slobode, pravde i mira u svijetu. Ljudska bića rađaju se slobodna, jednaka u dostojanstvu i pravima. Poštujem visoke dužnosnike ako su djelom i riječju dokazali da su vrijedni poštovanja, to jest ako rade u demokratskom duhu i u duhu unapređenja svoje cijele zajednice. Nitko ih nikada nije ovlastio pravom vladanja nad drugim, nego su birani za zastupanje sveopćih interesa svoje zajednice. Čitam kako iza političara većinom postoji interesna skupina koja manipulira njegovim odlukama, pa tako šire gledajući, i njegovih pristaša, glasača... al' mudar je naš narod, pa ne uzaludno veli: „Tko se s mekinjama družu, na kraju ga svinje požderu.”

Ne želim gasiti radio, i počašćena sam što sam osuđena na razmišljanje. Nikomu ne želim ugoditi, laskati, samu sebe predstaviti u boljem svjetlu. Ne želim strahovati. Kad pogledam: gledam. Razmišljanje je moja dužnost, a ljubav je moj dar. Znam se boriti i znam se veseliti. Ne shvaćam lijene i neodgojene ljude. I samo sam prema onom dužna polagati račune tko ne želi da se oni polažu. Jedno jedino želim biti i ostati karakterom.

Ako me sjećanje ne vara, u jednom su intervjuu mađarskoga književnika Lászlóa Németha upitali: „I što poručujete budućim naraštajima? Ljubim ih u obraze ako ga budu imali.” Želim da me se ljubi u obraze. *Kristina*

Glasnikov tjedan

Hvala dragom Bogu da su se zakonski morali prijaviti i kandidati i liste do 9., odnosno 10. rujna, pa sada vidimo tko „želi” zastupati, i tko je imao „sreće” dospjeti na liste, te će ako bude dovoljan broj glasova zastupati političke interese Hrvata u nastupajućemu petogodišnjem razdoblju. Na prvi pogled čini mi se, čitajući imena ukupno 515 kandidata, kako će neki to moći tek na mađarskom jeziku. Dana 15. rujna, u hrvatskim biračkim popisima u Mađarskoj ima 10 854 upisana birača (krajnji je rok upisa za ove izbore 27. rujna do 16 sati). Pitanje je koliko će njih pristupiti glasovanju.

Od zakonom mogućega broja naselja u kojima se mogu pokrenuti izbori za mjesne hrvatske samouprave 136, oni su pokrenuti u 117 naselja. Postavljene su liste u šest županija i glavnome gradu te na državnoj razini za izbor Hrvatske državne samouprave. U mjestu mogu glasovati birači upisani u hrvatski birački popis (bilo koji državljanin Mađarske može se upisati svojom osobnom izjavom) u tome mjestu. Na županijskoj odnosno glavno-gradskoj razini birači upisani u hrvatski birački popis u mjestima dane županije ili glavnoga grada, a za državnu samoupravu svi hrvatski birači upisani u bilo kojem naselju u Mađarskoj u hrvatski birački popis. Primjerice, tek jedan građanin upisan u bilo kojem naselju u hrvatski birački popis može glasovati za državnu listu jer svi zajedno činimo jedan izborni okrug na razini cijele Mađarske kada je riječ o državnim narodnim listama.

I sada su nam poznati podatci s www.valasztas.hu. Pet kandidacijskih organizacija: Savez Hrvata u Mađarskoj, Udruga Hrvati – Horvátok i Udruga Čakavska katedra – Šopron, Zemaljsko društvo hrvatsko-mađarskog prijateljstva, Mađarsko-hrvatska kulturna udruga Andrije Dugonića, Društvo Gradišćanskih Hrvatov u Ugarskoj, postavili su kandidate na mjesnoj razini. Neki su od

njih istaknuli i svoje liste na nastupajućim izborima koji će se održati 13. listopada.

Najviše kandidata (393) na mjesnoj razini istaknuo Savez Hrvata u Mađarskoj, on je postavio i četiri županijske liste u Zali (7 imena), Baranji (10), Šomođu (10) i Bačko-kiškunskoj (9), te u glavnome gradu Budimpešti (7), postavio je državnu listu s imenima 35 kandidata koju vodi predsjednik Saveza Hrvata u Mađarskoj Joso Ostrogonac, dok je, što ističemo kao zanimljivost, na 35. mjestu glasnogovornik Hrvata u Mađarskom parlamentu Jozo Solga, a na drugom sadašnji predsjednik Hrvatske državne samouprave Ivan Gugan. Kako saznajemo iz odluke Državnog izbornog

„Uredništvo Medijskog centra Croatica u očekivanju službenog obraćanja kandidacijskih organizacija hrvatskim biračima, do daljnjega svim zainteresiranima skreće pozornost da detaljnije informacije mogu dobiti na internetskoj stranici www.valasztas.hu.”

povjerenstva. predana lista imala je 36 imena, ali ime pod rednim brojem pet nije bilo upisano u hrvatski birački popis te je po slovu zakona brisano s imenika. Na ovoj listi, po našim saznanjima, četiri imena predstavljaju Bačko-kiškunsku županiju, četiri Šomođsku, pet Zalsku, jedno Jursko-mošonsko-šopronsku, pet Budimpeštu s okolicom, i 16 Baranju!

Udruga Hrvati – Horvátok i Udruga Čakavska katedra – Šopron postavili su skupa 29 kandidata na mjesnoj razini, dvije županijske liste; u Zalskoj i Jursko-mošonsko-šopronskoj županiji te državnu listu s 33 imena koju predvodi dr. Franjo Pajrić, predsjednik Udruge Hrvati – Horvátok. Na ovoj listi, po našim saznanjima, jedno se ime veže za Budimpeštu, četiri imena za Zalsku županiju i 28 imena za dvije županije: Jursko-mošonsko-šopronsku i Željeznu županiju.

Društvo Gradišćanskih Hrvatov u Ugarskoj postavilo je 87 kandidata na mjesnoj razini, u tri županije: Jursko-mošonsko-šopronskoj, Željeznoj i u Baranji. U Baranji donosimo, kao zanimljivost, da je Društvo u Martincima pokrenulo tri kandidata. Društvo je postavilo i dvije županijske liste u Jursko-mošonsko-šopronskoj i Željeznoj županiji. Uredništvo Medijskog centra Croatica u očekivanju službenog obraćanja kandidacijskih organizacija hrvatskim biračima, do daljnjega svim zainteresiranima skreće pozornost da detaljnije informacije mogu dobiti na internetskoj stranici www.valasztas.hu.

Branka Pavić Blažetin

Otvaranje školske godine u Školskom centru Miroslava Krleže

Svečano je bilo otvaranje školske godine, održano 1. rujna u Školskom centru Miroslava Krleže, najvećoj odgojno-obrazovnoj ustanovi Hrvata u Mađarskoj. Ona se od 2013. godine nalazi u održavanju Hrvatske državne samouprave, a danas je pohađa domalo sto vrtičara i više od četrsto učenika osnovne škole, gimnazije, od čega je osamdesetak gimnazijalaca smješteno u učeničkom domu Školskog centra.

Pozdravljajući okupljene, ravnatelj Gabor Győrvári reče da su nazočni tek učenici osnovne škole jer je premala školska aula kako bi stali učenici i roditelji. Samo ako brojimo učenike i roditelje, to je više od tisuću i petsto osoba, a unuke žele otpratiti u školu i bake i djedovi. Velika je obitelj Miroslava Krleže. Dok pišem ove retke, pitam se jesmo li mi sami, Hrvati u Mađarskoj, svjesni koliko je ona velika.

U dva prva razreda, 1A i 1B osnovne škole upisalo se ukupno 35 prvaša, u 9. razred 26 učenika, a u takozvani priprezni gimnazijski razred 15 učenika. S onima koji su se vratili u školske klupe počeo je rad. S učenicima radi umalo stotinjak zaposlenika. Tu je moderna kuhinja gdje se priprema petstotinjak obroka ručka, uz obroke doručka, prijepodneve užine, poslijepodneve užine i večera za stanovnike učeničkog doma. Pogon, veliki pogon.

Svečani su program pripremili učenici 6A i 6B razreda sa svojim razrednicama

Najmlađi u prepunoj auli

Prvašići

Značiljiva lica učenika

U prvom razredu

Marom Vujkov i Lidijom Stanić. Pjesma i recitacija na hrvatskom i mađarskom jeziku. Generalni konzul Drago Horvat, koji je pribivao svečanosti, iskoristio je priliku i podijelio zahvalnice sudionicima projekta „Korijeni“. Radi se o projektu Središnjega državnog ureda za Hrvate izvan Repu-

blike Hrvatske u kojem su škole i učenici iz Vukovara i Mostara, sudjelovali su i učenici pečuške Škole Miroslava Krleže. Učenici drugog razreda obradovali su prvaše prigodnim poklonom, a potom su ovi u pratnji svojih učiteljica i roditelja zauzeli svoje učionice. S učenicima prvog razre-

da radit će učiteljice Elvira Pucher i Silvija Šomođvarac, a u poslijepodnevnom boravku učiteljice Leila Lowescher i Ildiko Bošnjak Balaž. Nova je zaposlenica Škole nastavnica mađarskog i hrvatskog jezika Zsuzsa Kanalas.

Branka Pavić Blažetin

Tamo gdje rijeke spajaju, ne razdvajaju

Svečano otvorenje „Šokačke kuće” u Mohaču

Za prekogranični Projekt „Šokci” utrošeno umalo milijun eura

U okviru zajedničkog Interreg projekta grada Mohača i Općine Čepin pod nazivom „Šokci”, 28. kolovoza svečano je otvorena „Šokačka kuća” u Mohaču. Općina Čepin izgradila je moderno kulturno središte u vrijednosti 495 000 eura, a grad Mohač kupio i obnovio „Šokačku kuću” u vrijednosti 472 500 eura, od čega je 85 % financirano s potporom Europske unije, 10 % s potporom Mađarske vlade, a 5 % vlastitim udjelom grada Mohača.

Prekogranični program za suradnju Mađarska – Hrvatska pod krilaticom „Tamo gdje rijeke spajaju, a ne razdvajaju”, ostvaren je s potporom Europske unije, odnosno njezina Fonda za regionalni razvoj. Temeljni je cilj Projekta bio jačanje prekogranične suradnje Hrvata Šokaca, povećanje turističkog obilježja postojećeg nasljeđa preko obnove ustanova, tehničke opreme i promidžbe, koji služe njegovanju kulturne baštine, obnovi.

Svojom nazočnošću svečanost su uveličali generalni konzul Republike Hrvatske u Pečuhu Drago Horvat, konzul savjetnik Neven Marčić, načelnik Općine Čepin Dražen Tonkovic, mohački gradonačelnik József Szekó, HDS-ov predsjednik Ivan Guban, predsjednik Čitaonice mohačkih Šokaca Stipo Bubreg, gosti iz hrvatske, voditelji i predstavnici različitih ustanova i udruga, i drugi gosti i Mohačani.

Kako smo čuli prigodom svečanosti, kuća je ostvarena otpom nekadašnje šokačke kuće koja je pripadala mohačkoj obitelji Balatinac, njezinom prilagodnom i obnavljanjem. Zgrada je osposobljena za razne funkcije, obogaćena interaktivnim sadržajima, a putem toga dat će mjesta i za najveće i najpoznatije turističke atrakcije, gradske priredbe koje se vežu za mjesne Hrvate Šokce, a to su Tamburaški festival, Pranje na Dunavu, Grahijada i Međunarodni folklorni festival. Glavni su ciljevi „Šokačke kuće” predstavljanje šokačkih tradicija, kulturne baštine i velikog bogatstva putem četverojezične interaktivne izložbe. Posjetitelji

Šokačka kuća ulaganje vrijednosti od 472 500 eura

mogu upoznati na koji se način izrađivala narodna nošnja, mogu upoznati narodne običaje, obrte, šokačke plesove i narodnu glazbu, te gastronomske tradicije. Uz to izloženi su i stari predmeti, ali i uzorci izvorne narodne nošnje koju je izradio i darovao bivši dugogodišnji predsjednik Šokačke čitaonice Đuro Jakšić, jedan od pokretača ovoga Projekta.

Dodajmo da je u okviru Projekta „Šokci” objelodanjena i istomena dvojezična hrvatsko-mađarska monografija, autora dr. Jakše Ferkova, opremljena brojnim arhivskim crno-bijelim, ali i novijim fotografijama u boji o najpoznatijim šokačko-hrvatskim priredbama.

Prema dokumentima, „Čitaonica” je utemeljena 21. srpnja 1905. godine pod predsjedanjem odvjetnika Joze Jagića. Tada su u gradu više od 50 posto stanovništva bili Hrvati Šokci. Od osnivača više nema živih, ali zasigurno bi bili ponosni na svoje potomke. Naime, narečeni je Projekt ostvaren preko suradnje i

povezivanja čepinskog KUD-a „Ivan Kapištran Adamović” i Čitaonice mohačkih Šokaca. Tako je upravo Čitaonica najzaslužnija da je grad Mohač u suradnji s Općinom Čepin 2016. godine predao natječaj projekta pod nazivom „Šokci” – Pretvaranje šokačkoga kulturnog nasljeđa regije u turističke atrakcije. Glavni je korisnik Projekta grad Mohač, korisnik Općina Čepin, a ukupna je vrijednost Projekta 947 365 eura.

Pozdravne riječi i prigodne govore održali su mohački gradonačelnik József Szekó, načelnik Općine Čepin Dražen Tonkovic, generalni konzul Republike Hrvatske u Pečuhu Drago Horvat i predsjednik Šokačke čitaonice Stipo Bubreg.

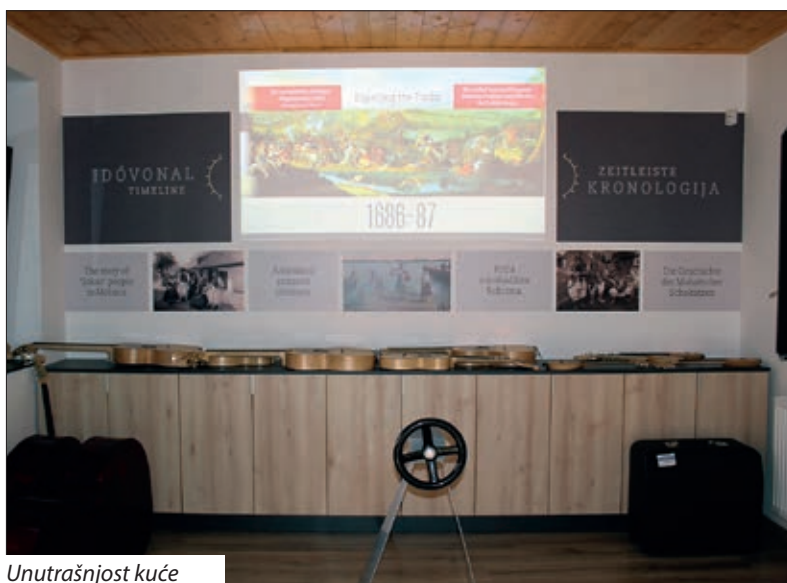
Dio nazočnih

Duro Jakšić, dugogodišnji počasni predsjednik Čitaonice mohačkih Šokaca, i sadašnji predsjednik Stipo Bubreg

„Na tamburi...“

Unutrašnjost kuće

„...na nama nošnja sjaji!“

Gosp. Szekó posebno je zahvalio Generalnom konzulatu Republike Hrvatske u Pečuhu koji je posredovao u pronalaženju projektnog partnera u Hrvatskoj, izražavajući nadu da će ubuduće naći i druge potencijalne partnere za zajedničke prekogranične projekte. Kako je uz ostalo naglasio, neće odati tajnu ako kaže da je Mohač povijesno višenacionalni grad u kojem su narodnosti ne samo oduvijek živjele u miru jedne s drugima nego su do danas očuvale svoju samosvojnost, a u tome ih grad i danas pomaže i podupire. To potvrđuje potpora, obnova i proširenje zgrade Mohačke šokačke čitaonice, te ovaj zajednički projekt Šokač-

ke kuće. – Cilj je ovoga projekta očuvanje tradicije Hrvata Šokaca, povećanje turističke privlačnosti, običaja i kulturnih priredaba vezanih za te tradicije. – reče gradonačelnik Szekó.

Dražen Tonkovic izrazio je čast što se nalazi u Mohaču. Prema njegovim riječima oni su još u veljači završili svoj objekt i predavši ga na uporabu KUD-u koji broji 130 članova. Na površini od 600 kvadrata, 250 kvadrata je dvorana s ugrađenom najnovijom opremom i specijalnom pod(log)om za ples. – Drago mi je što smo stekli nove prijatelje, da smo kroz ovaj Projekt vrijedan umalo milijun eura stekli grad Mohač kao prijatelja. Vjerujem da nas Mohač nije prihvatio kao partnera u projektu, danas naš KUD ne bi dobio takav objekt kakav danas ima. Onaj tko ne čuva tradiciju i običaje, taj se ne bori za svoj narod, za svoje mještane. – naglasio je uz ostalo načelnik Dražen Tonkovic.

Generalni konzul Republike Hrvatske u Pečuhu čestitao je mohačkom gradonačelniku i načelniku Općine Čepin, te predsjednicima KUD-a „Ivan Kapistran Adamović“ i Udruzi „Čitaonica mohačkih Šokaca“. – Mi Hrvati povijesni smo narod, imamo dugu i bogatu povijest. Tradicija je ta koja nas oplemenjuje, i moramo naraštajima koji dolaze iza nas ostaviti bogatu tradiciju koju imamo. A isto tako moramo čestitati predsjedniku Čitaonice Stipi Bubregu na svemu onome dobrome što je sa svojom ekipom napravio do danas i oplemenio grad Mohač, što je i zadaća nacionalne manjine u većinskoj sredini gdje obitava. – reče generalni konzul Drago Horvat.

Stipo Bubreg, predsjednik Čitaonice, srdačno je pozdravio nazočne uime vodstva i članstva šokačke udruge. – Današnji će dan ostati u trajnom sjećanju svih članova Čitaonice jer pomoću Šokačke kuće možemo očuvati našu šokačku baštinu za buduće naraštaje. U izložbenom prostoru Šokačke kuće predstavljamo šokačke običaje, narodnu glazbu, nošnju, plesove, gastronomiju, a sve narečeno posjetitelji mogu upoznati putem interaktivne komunikacije. U okviru narečenoga Projekta, nabavili smo narodna glazbala, izvornu šokačku narodnu nošnju za djecu i odrasle, nadalje stolove i razglas za naše programe.

Svečanost su pučkim melodijama i pjesmama uljepšali TS „Šokadija“ i pjevačica Kata Egri.

Nakon svečanosti i obilaska prostorija Šokačke kuće druženje je nastavljeno na domjenku u prostorijama Šokačke čitaonice.

S. B.

Baćino

Proslavljeno župno proštenje, blagdan Male Gospe

Već po tradiciji, misnim slavljem na hrvatskome jeziku, zajednica baćinskih Hrvata 8. rujna proslavila je blagdan Male Gospe, župno proštenje.

U organizaciji tamošnje Hrvatske samouprave, misno je slavlje predvodio velečasni Ladislav Bačmai, župnik iz Mohača. Uz domaće Hrvate, u župnoj su se crkvi Male Gospe okupili i Hrvati iz okolnih naselja, Kalače i Dušnoka, te uzvanici, čelnici Županijske i Hrvatske državne samouprave te Saveza Hrvata u Mađarskoj.

– Zahvaljujemo Bogu za našu Majku Nebesku. – naglasio je velečasni Bačmai u svojoj prigodnoj propovijedi posvećenoj ro-

Na svetoj misi

Predstavljena je „Pjesmarica Jánoša Molnára – Baćinska rukopisna kantorska i hodočasnička knjižica“.

Na svetoj misi

Baćinski zbor „Ružice“

đendanu Blažene Djevice Marije. – Svim je ljudima dana mogućnost spasenja. Bog nikoga nije unaprijed odbacio. Nije dosta paziti da ne činimo zlo, nego moramo težiti da činimo dobro. – reče uz ostalo velečasni Bačmai, te poručio: – Bog će nas upitati kakvi smo bili kršćani, ali će nas upitati i kakvi smo bili Hrvati. Drago mi je da u Baćinu ima i Hrvatske samouprave jer to znači da još u korijenima živi hrvatska zajednica. Zato se treba potruditi da sačuvamo i predamo našoj djeci naš jezik, našu pripadnost, našu vjeru.

Dušnočki Izvorni pjevački zbor i kalački zbor „Ružmarin“

Misno je slavlje uljepšano hrvatskim crkvenim pjesmama u izvođenju župnoga crkvenog zbora, nadalje čitanjima Marije Ivo, Ladislava Saboa i Marije Bence. Nakon mise održan je i susret rackohrvatskih pjevačkih zborova koji su se predstavili s marijanskim crkvenim pjesmama. Sudjelovali su pjevački zborovi: baćinske „Ružice“, dušnočki Izvorni pjevački zbor i domaći zbor „Ružmarin“. Na kraju mise Ladislav Sabo, predsjednik kalačke Hrvatske samouprave, ukratko je predstavio knjigu s kraja 18. ili početka 19. stoljeća, pisanu na hrvatskom jeziku: „Pjesmarica Jánoša Molnára – Baćinska rukopisna kantorska i hodočasnička knjižica“.

Župno je proštenje završeno druženjem i zajedničkom večerom u mjesnoj Gostionici „Vinograd“.

S. B.

Omladinski kamp Udruge baranjskih Hrvata

Udruga baranjskih Hrvata četvrti put priredila je omladinski kamp za djecu i unuke svojih članova. Ovoga su puta mladi iz Mohača, Vršende, Olasa, Birjana, Kozara, Egraga, Udvara, Pečuha, njih dvadesetero, boravili u vlašičkom odmaralištu „Zavičaju“. Pri kraju srpnja, u šest dana djeca su posjetila znamenitosti otoka Paga i sjeverne Dalmacije. Uza svakodnevno kupanje u moru bilo je vremena i za razgledanje, u Zadru pod vodstvom predsjednice Udruge pogledali su stari grad, katedralu, crkve, Trg pet bunara, a budući da je more bilo veoma valovito, čuli su se i prekrasni zvuci morskih orgulja, prije povratka u Vlačice, kada se smračilo, omladinci su se mogli diviti „Pozdravu sunca“. Cjelodnevni put u Šibenik i izlet u NP Krka bio je nezaboravan, ali prilično zamoran. U Šibeniku mladi nisu pogledali samo katedralu, nego su se uspjeli sve do tvrđe. U NP Krka prvo smo brodom otiš-

li do Visovca, gdje nas je vodič upoznao s poviješću svetišta, a nakon toga smo se spustili do slapova gdje je bilo vremena i za kupanje na Skradinskom buku, vratili smo se brodom do Skradina, gdje nas je već čekao autobus. Jedan je dan proveden u paškom zaljevu, cjelodnevni izlet brodom ostao je lijepa uspomena za djecu. Prvo smo brodom otputovali do Caske, gdje je bilo mogućnosti za kupanje i skakanje s broda, u Metajni imali smo dvosatnu stanku, bilo je vremena za razgledanje i kupanje, poslije je brod stao kod špilje te su se mnogi upustili u pustolovinu plivanja do špilje i razgledanje u njoj. Naravno, nije izostao ni grad Pag, više puta nakon večere autobus je povezo mlade u grad da se zabavljaju i druže. Mnogi su izrazili želju da bi, bude li mogućnosti, i dogodne bili sudionici kampa Udruge.

Marijana Balatinac

Omladinski kamp vršendske Hrvatske samouprave

Hrvatska samouprava sela Vršende već peti put organizira ljetni kamp za djecu i mladež u Vlačićima. Ove je godine krajem srpnja u kampu boravilo dvadesetak mladih, ponajprije članovi mjesnoga hrvatskog plesnog društva. Za njih, s potporom Fonda „Gábor Bethlen“, organizirani su razni izleti i tako su mogli upoznati ljepotu hrvatskoga povijesnog i kulturnog blaga. Posjetili su Zadar, gdje su pogledali znamenitosti, a najveći je doživljaj bila glazba Morskih orgulja, i uvečer prekrasna igra svjetla skulpture „Pozdrav suncu“. Istoga je dana ostvaren i izlet u Nin, gdje su pogledali ostatke iz rimskog doba te stare kapelice. Jednodnevni izlet u Nacionalni park Krka ostao je prava uspomena, brodom su otplovili na Visovac, na njemu se od 1445. godine nalazi franjevački samostan Majke od Milosti i crkva Gospe Visovačke. Samostan posjeduje važnu arheološku zbirku povijesnoga crkvenog ruha i posuđa te bogatu knjižnicu s više povijesnih rukopisa, vrijednih knjiga i prvotisaka. Zbog stoljetnoga štovanja Majke Božje nazivaju ga Gospinim otokom. Poslije je brod krenuo do Roškoga slapa, gdje su pogledali stari mlin i uspjeli se do ruševina. Roškim se slapom naziva prostrano slapište koje čine 22,5 metra visoki glavni slapovi i bezbroj rukavaca. Roški je slap smješten oko 36 km nizvodno od izvora rijeke Krke. Drvene stubbe vode prema Oziđanoj pećini. Uz lijevu obalu slapišta niz je privlačnih vodenica od kojih su neke i sada u upotrebi. Naravno, ostvaren je izlet i u grad Pag, posjet mjesnoj crkvi, razgledanje oko paške solane, te izlet u Novalju, gdje su se mladi uistinu dobro proveli i zabavljali se. Na povratku pošli smo starom cestom kako bismo kod Slunja pogledali etnoselo Rastoke, pun više stogodišnjih mlinova, te slapova i rječica.

Marijana Balatinac

Hrvatski ban grof Josip Jelačić Bužimski (nastavak)

Osime toga ću i sam državne zakone izvršivati, a onim koji kod mene pravde potraže, kao i u svakom na moje zvanje spadajućem poslu, negledajući je li tko bogat ili ubog i kojega je roda i vjere, odmetnuvši molbu, mito, nagnuće, strah, mržnju, ljubav i umiljavanje, prema Bogu i pravdi Božjoj pravedan i istinit sud suditi.

*I, kao što sada nepripadam nijednomu tajnomu društvu ili bra-
tovštini u državah njegovu veličanstva niti izvan njih, tako neću ni
po sada stupiti u kakvo tajno društvo ni pod kojom izlikom.*

*Tako mi Bog pomogao, blažena djevica Marija, svi božji svetc i
izabranici.¹⁰*

Poslije toga su ga po starome običaju, uz povike Živio! i puc-
njavu topova tri puta podigli uvis. U svome je nastupnom govoru
istaknuo potrebu odanosti Dvoru, a napose uređivanju odno-
sa s Ugarskom.¹¹ Nakon banova govora nazočnima se obratio
patrijarh Rajačić u slavu Slavena „od plavoga mora do karpatskih
planina.“ I njegov govor je, kao i banov, popraćen ovacijama na-
zočnih. Zatim su bana i patrijarha okupljeni prenijeli u crkvu svetog
Marka u kojoj je senjski biskup Mirko Ožegović predvodio
svetu misu s propovijedi na hrvatskom jeziku. Odatle su pak svi
otišli u pravoslavnu crkvu Svetog Preobraženja kako bi „svijetu
pokazali da su zapadna i istočna Crkva bratske i čine jedno srce i
jednu dušu.“¹²

*Banska zastava bana Josipa Jelačića iz 1848. prva je službeno usvo-
jena hrvatska trobojnica.¹³*

Istoga je dana Sabor per acclamationem izabrao bana Jelačića
za glavnoga kapetana Trojednice, a zatim su potvrdili sve njego-
ve prethodno donesene odluke. Sabor je 7. zaključkom prihva-
tio patrijarhov prijedlog (u ime srpskoga izaslanstva), da buduća
Srpska Vojvodina stupi u čvrsti politički savez s Trojednom Kra-
ljevnom, a da zauzvat Hrvatska podupre srpska nastojanja
(stvaranje Srpske Vojvodine sa Srijemom i Vojnom granicom).
Sabor je 11. zaključkom odbio prihvatiti mađarsko Ministarsko
vijeće, proglasio je ništavnima sve odluke koje je ono donijelo, a
tiču se Trojednice, te je odlučivanje o hrvatskim pitanjima povje-
rio Banskome vijeću. U šestoj točki 11. zaključka ističe se potreba
što ranijega sjedinjenja Dalmacije s Hrvatskom te stvaranja čvr-
ste veze s pokrajinom Vojvodinom, odnosno sa Slovencima na-
stanjenom Štajerskom, Koruškom, Istrom i Goricom.¹⁴ Sabor je
14. zaključkom objedama nazvao u narodu proširene vijesti da
će slijedom Jelačićeve politike južnoslavenskoga zbližavanja Ka-
tolička Crkva biti potisnuta od strane Pravoslavne, a u 20. zak-
ljučku se kaže da će se sukladno kraljevom naptuku pokušati
postići sporazum s Mađarima uz posredovanje nadvojvode Ivana.
Utemeljeno je povjerenstvo koje je nadopunjeno srpskim
predstavnicima formuliralo i želje Srpske Vojvodine, pa su i one
nadvojvodinim posredstvom dostavljene Mađarima. Zatraženo
je jedinstvo Carevine Austrije, osiguravanje uporabe jezika svih

naroda u Ugarskoj i njihova ravnopravnost, kao i da prije počet-
ka pregovora s Ugarskom mađarska strana prizna da ne prego-
vara samo s hrvatskim narodom, nego s Kraljevinom Hrvatskom,
Slavonijom i Dalmacijom i s njom ujedinjenom Srpskom Vojvo-
dinom kao slobodnim i od Ugarskoga Kraljevstva neovisnim na-
rodom. (20. točka zaključka).

Na ovom su zasjedanju hrvatski nunciji na Požunskome sabo-
ru podnijeli pisano izvješće u kojemu su istaknuli da nije done-
sena nijedna odluka koja ne bi povrijedila hrvatski narod, njego-
va prava i teritorijalnu cjelovitost. Zaključili su da se domovina
nalazi u velikoj opasnosti.¹⁵ Hrvatski je sabor primio na znanje
izvješće svojih nuncija s Ugarskoga sabora, ali nije proglasio
tamo donesene zakone.

Sabor i ustoličenje održani su unatoč zabrani koju je donio
kralj Ferdinand 29. svibnja udovoljavajući želji ugarske vlade.
Ban je razriješen dužnosti 10. lipnja, ali ga je kralj mjesec dana
poslije pozvao u Beč kako bi se pokušao postići dogovor izme-
đu Hrvatske i Ugarske. Barun Josip Jelačić je 19. lipnja kralju Fer-
dinandu predao „reprezentaciju“ u kojoj Hrvatski sabor zahtijeva
„uređenje Austrije kao federacije ravnopravnih naroda“ i da u
Trojednoj Kraljevini Hrvatskoj, Slavoniji i Dalmaciji bude ob-
novljena banska vlast od Drave do mora. Tom je prigodom kralj
imenovao nadvojvodu Ivana za posrednika između Ugarske i
Trojedine Kraljevine. Ban Jelačić je sljedećega dana na pismenu
molbu maršala Radetzkyja proglasom pozvao krajišnike na ta-
lijanskom bojištu da ustraju u borbi za Monarhiju, čime si je osi-
gurao potporu dvorskih i vojnih krugova. Sabor je 21. lipnja na
izvanrednoj sjednici odlučio da se narod naoruža i da se pozove
natrag 35 000 graničara iz Italije. Dva dana kasnije je trg Harmi-
ca preimenovan u Trg bana Josipa Jelačića. Sabor je 29. lipnja
prihvatio posredovanje nadvojvode Ivana, ali je istodobno
banu povjerio izvanredne ovlasti i odlučio se za opremanje voj-

Trenutak za pjesmu

Svršetak ljeta

**Ničemu ti neće služiti stihovi koje sada pišeš
Dan se mrač i kiše s kraja ljeta ispiru grad
Zahvalnost asfalta isparava naše korake
Odlazi ljeto
I s njime započinje još jedno presvlačenje koža
Zreli plodovi jeseni pokazuju začetke smrti:
Crv sumnje opsjeda sve što si ikad htio
Kiše ispiru grad i odnose sa sobom pijesak
I žene i noći, šetnje uz obalu i šetnje boricima
Književne rasprave i političke debate
Ulaženja u more, barove, talog ispijenih čaša
I riblje kosti; cijele naplavine istina kao stihove
Koji ikada nisu živjeli.**

Boris Maruna

ske. Josip Jelačić potom je pošao na put po Slavoniji (od 13. do 25. srpnja) hrabreći „hrvatsko-srpsku” stranu za oružanu borbu protiv Ugarske. O pripremama za ratnu opciju svjedoči i hrvatski tisak. Tako su Narodne novine početkom srpnja s neskrivenim simpatijama prema srpskim ustanicima javljale o sukobima u Bačkoj i Srijemu. Često su objavljivane poluinformacije („u Kaniži se jedan tkač toliko bojao Ilira da je poludio, a u Jánosberényu se jedan liječnik od straha otrovao”). Glorificiralo se bana tvrdeći da „ima izvanrednu moć od Trsta do Beograda, na jugu se samo njega sluša. Dao je svojim graničarima novac da se najedu, jer je tamošnja uprava slaba i Vojna krajina treba pomoć.”¹⁶ Prenosile su se vijesti mađarskih tiskovina, kako su „nedavno tje-lohranitelji morali noću čuvati Kossuthovu kuću, jer su ga peštanski Srbi kanili napasti.” U novinskom komentaru se navodi kako će mu Srbi „svirati i u pol bijela dana”, samo „neka čeka dok mi mačeve podesimo”.

Ban Jelačić je na 15. saborskoj sjednici održanoj u utorak, 11. srpnja, najavio pripreme za oružani sukob s Mađarima, a Ivan Kukuljević se osvrnuo na proklamaciju Baranjske županije „kojom smo mi i naša srijemskokarlovačka braća Srbi okvalificirani kao pobunjenici”. Zatražio je upućivanje odgovora spomenutoj županiji i na mađarskom jeziku kako bi objasnili Mađarima da se radi o laži. S obzirom da katolički crkveni prelati nisu bili na banovoj strani, stoga je Herman Bužan zatražio neka svi Hrvati koji borave izvan zemlje plate dvostruki porez, a Ivan Kukuljević je na 18. sjednici, nezadovoljan držanjem prelata, kazao da su on, njegov otac i djed mu rimokatolici, pripadaju Rimokatoličkoj Crkvi, ali on mora kazati kako „nijedan svećenik nije napravio ni 101-ni dio onoga što je napravio patrijarh Rajačić, niti se žrtvo-vao poput njega”¹⁷

U duhu srpsko-hrvatskoga prijateljstva i otpora Mađarima Narodne novine proklamirale su: „Naša je namjera biti slobodan narod u slobodnom Austrijskom Carstvu”.¹⁸ Bogoslav Šulek se u svojim napisima zauzimao za sjedinjenje Dalmacije, Vojne krajine i tzv. Turske Hrvatske s Trojednicom, ali je zastupajući proaustrijsko stajalište bio protiv dokidanja Vojne krajine, držeći da opasnost granicama prijeti od Mađara. Šuleka i ostale Jelačićeve pristaše međutim nisu smetale srpske pretenzije za uključivanje Srijema u Vojvodinu. Narodne novine u broju od 22. srpnja izvješćuju: „Pobjeda je naša. Slava Srbima, slava graničarima!”¹⁹

U tadašnjim novinskim napisima može se pročitati da Mađari žele „na razvalinah hrvatske narodnosti uzdići prestol azijskoga despotizma”.²⁰ Mađare se naziva zmijom otrovnicom i neprijateljem, koji te u borbi ne smije gledati u oči, nego samo izaziva svađu i podjele. „Tome nemilosrdnome neprijatelju ime je Mađar i on te želi porobiti...”²¹ Isticalo se da „nasilna mađarska politika dovela je Hrvate do zida, da biraju između rata ili ropstva”,²² pa zato: „valja nam se za vremena složiti, kao su to već ugarski Sarblji učinili, pridruživši nam se. Od Ugarske ćemo se sasvim emancipirati i Bosna će biti za kratko vrème naša. Tako dakle izpunit će nam se pod slavnim Jelačićem najsmelije želje.”²³

Kada je mađarska strana odbila Jelačićeve zahtjeve na pregovorima održanima 29. srpnja, ban se odlučio za rat. U novinskim tekstovima objavljenima od proljeća 1848. do jeseni 1849. stoji mnogo neprijateljskih stereotipa prema Mađarima, koji se opisuju kao ‘divlji Azijati’ i ‘oholi Huni’, koji tlače ‘prostodušne’ Slavene.²⁴ Osobito je bio napadan promađarski orijentirani turopoljski komeš Antun Daniel Josipović, koji je postao pukovnik ugarskoga domobranstva te se pretpostavlja da je predvodio oko tri tisuće Hrvata (mahom Turopoljaca).²⁵

BAN ZAUZIMA RIJEKU I MEĐIMURJE

Hrvatski je ban nezadovoljan činjenicom što Ugarska u pregovorima nije prihvatila njegove zahtjeve, 31. kolovoza 1848. poslao u Rijeku svoga opunomoćenika dotadašnjega podžupana Zagrebačke županije Josipa pl. Bunjevca, koji je na čelu banske vojske zaposleo grad. Tada je izdao proglas kojim se Hrvatskoj pripaja Rijeka i cijelo Ugarsko primorje. Ovu odluku Ugarska nikada nije priznala pozivajući se na diplomu carice i kraljice Marije Terezije iz 1779. godine kojom je Rijeka dobila status ugarskoj kruni svetog Stjepana neposredno pridruženoga zasebnoga tijela (*corpus separatum*).

Kada je Hrvatsko-ugarskom nagodbom iz 1868. postignuta pomirba između dvaju naroda, jedino glede statusa Rijeke nije bilo suglasja. Tzv. riječkom krpicom „privremeno” grad s kotarom opet je postao *separatum sacrae regni coronae*. Posredstvom baruna Franje Kulmera kralj Ferdinand je 4. rujna povukao odluku od 10. lipnja o smjeni bana Jelačića te mu je vratio banska i vojnička dostojanstva.²⁶ Banska je vojska 11. rujna ušla u Čakovec i pripojila Međimurje Hrvatskoj te je prešavši Dravu, nastavila put prema Budimu i Pešti (tada još razdvojenim gradovima).

Dr. Ladislav Heka

¹⁰ Izvor: Šulek, Bogoslav: *Hrvatsko-ugarski ustavi ili konstitucija*, Zagreb: Brzotis A. Jakić, 1861., str. 81-82.

¹¹ Zapisnik sabora trojedne Kraljevine Dalmatinske, Hrvatske i Slavonske 5. i sljedećih dana mjeseca lipnja i serpnja ... 1848. držanom. Nacionalna i sveučilišna knjižnica Zagreb, 1848. (zaključak br. 1.).

¹² Isto.

¹³ Izvor: Borošak-Marjanović, Jelena: *“Zastave kroz stoljeća, zbirka zastava i zastavnih vrpca Hrvatskog povjesnog muzeja”*, Hrvatski povjesni muzej, Zagreb, 1996.

¹⁴ Zapisnik sabora trojedne Kraljevine Dalmatinske, Hrvatske i Slavonske 5. i sljedećih dana mjeseca lipnja i serpnja ... 1848. držanom.

¹⁵ Isto, str. 21.

¹⁶ Narodne novine, br. 73., četvrtak 13. srpnja 1848.

¹⁷ Narodne novine, br. 74., subota 15. srpnja 1848.

¹⁸ Narodne novine, br. 74., subota 15. srpnja 1848.

¹⁹ Narodne novine, br. 77., subota 22. srpnja 1848.

²⁰ Tomislav Markus op. cit., 186. str.

²¹ Narodne novine, br. 81., utorak 1. kolovoza 1848.

²² Šulek, Bogoslav: *Ultimatum*, u: *Novine dalmatinsko-hrvatsko-slavonske*, br. 38, 16. svibnja 1848. Priopćava: Markus, Tomislav op. cit., 186-187. str.

²³ Nacionalna i sveučilišna knjižnica, Korespondencija Stjepana Ivičevića, R 5904/b-1, Šulek Ivičeviću 20. svibnja 1848. Priopćava: Markus, Tomislav op. cit., 187. str.

²⁴ Markus, Tomislav op. cit., 187-188. str.

²⁵ Vidi: Dubravica, Branko op. cit., str. 83.

²⁶ Dubravica, Branko, nav. dj., str. 83.

Bogatstvo...
Santovačka djeca 1894. g. Slijeva 3. Marica Mandić, zdesna 2. Janja Jelić, slijeva 1. Joza Pletikosić, zdesna 3. Ivan Šišković

Festival vina i pjenušca u Budafok-Tétényu

I ove je godine u budimpeštanskoj gradskoj četvrti Budafok-Tétényu (naši Hrvati Budafok zovu Promontor, a Tétény Tetinje) između 30. kolovoza i 1. rujna priređen Festival vina i pjenušca. Na narečenoj manifestaciji redovito sudjeluje i Hrvatska samouprava XXII. okruga, na čelu s predsjednicom Andrejom Sztasák, te zamjenicom Mirjanom Karagić i vijećnicom Editom Szabó Zalán. Ovoga puta na njezin je poziv hrvatsku manjinu predstavila Hrvatska izvorna folklorna skupina sa splotom bunjevačkih i šokačkih plesova, u pratnji tukuljskoga sastava Ledina. Manifestacija je okupila brojne Hrvate iz mađarskoga glavnoga grada te njihove simpatizere.

Hrvatska izvorna folklorna skupina

Po ulicama Budafok-Téténya trideseti put održan je Festival vina i pjenušca, i toga su vikenda domaće vinarije i proizvođači šampanjca ponovno otvorili svoja vrata ljubiteljima ovih napitaka. Uz kušanje „napitka bogova“, posjetiteljima su se nudili brojni koncerti i zabavni programi. Na manifestaciji redovito sudjeluje i Hrvatska samouprava XXII. okruga, no ove je godine za sudjelovanje na Festivalu tražen drugi, kulturni sadržaj. Naime, prethodnih su se godina manjine gradske četvrti predstavile sa svojim kulinarskim specijalitetima. I ponosno možemo reći da su Hrvati uvijek pobrali pokoje hva-

levrijedno mjesto. No toga izričito toploga dana budimpeštanska Hrvatska izvorna folklorna skupina, u pratnji tukuljskoga sastava Ledina, također je oduševila okupljene, i uz dugi pljesak iz redova publike nije izostao ni uzvik „bravo“. Plesači su na pozornici na Sajmenom trgu izvodili splot bunjevačkih i šokačkih plesova, u izvornim narodnim nošnjama, koje su na scenu postavile Edina Orczi i Vesna Velin. Potom su svi pozvani na sendviče i kapljicu vina. Zainteresiranima je organiziran i posjet vinskih podruma vinarije „Törley“. Hrvatska je samouprava XXII. okruga prije dvije godine sklopila s andzabeškom

Hrvatskom samoupravom Ugovor o partnerskoj suradnji, no oni nažalost ovoga puta nisu se mogli odazvati pozivu jer su prethodni dan imali svoju tradicijsku priredbu Festival groždanoga cvata. Ali bili su pozvani na Dan narodnosti, gdje su se predstavili s kulturnim programom. Kako nam kaže predsjednica Hrvatske samouprave Andrea Sztasák, onomad od svojih prethodnika, primjerice Gizi Bukić i dr. Mije Karagića, naslijedili su bogate sadržaje, koje su htjeli vjerodostojno i očuvati. Rado se uključuju u priredbe Samouprave Budafok-Téténya, tako na već spomenutom Danu redovito se predstavljaju pokojom izložbom ili plesnim ostvarenjem. Naprimjer, s izložbom plakata o bogatoj kulturnoj i turističkoj baštini Republike Hrvatske, koje je za prigodu posudilo mađarsko predstavništvo Hrvatske turističke zajednice, ali su već na priredbi gostovali i hošigovci. Samouprava je raspisala natječaj fotografijama amaterima za slike snimljene po Hrvatskoj, a najbolji radovi, po ocjeni stručnjaka, bili su izloženi u prostorijama Doma mira, u VII. okrugu, potom je postav gostovao u Andzabegu na Hrvatskom danu. Priredbe i programe većinom ostvaruju s novčanim sredstvima dobivenim na raznim natječajima.

Kristina Goher

U iščekivanju programa

Posjet vinariji „Törley“

FOTO: TAMÁS SZTASÁK

Memento slobode na putu istine

Na koljnofskom pragu Spomenik budućnosti

„Na dan Vanebostupljenja Majke Božje, na najveći marijanski svetak iz marijanskoga orsaga prik jednoga marijanskoga hodočasnoga mjesta bižu Nimci prik granice u mjesto, ko se zove Križ. Triba li nam lipše simbolike? A to se zgoda trideset i tri ljeta kašnje od Ugarske revolucije 1956. Ov put, kade se nalazite danas je marijanski hodočasni put ki povezuje Transilvaniju, mjesto Csíksomlyó s Mariazellom. Počinje va briga ide skroz ravno Panonije da bi opet završio na brigi“, ovako je začeo svoju povidajku dr. Franjo Pajrić, predsjednik Društva Hrvati pred zalaskom sunca 15. augustuša, u četvrtak, pred širokim koljnofskim hatarom, nedaleko od vinarije Attile Pajrića. Ovo mjesto, početak, a ujedno i kraj Koljnofa, zbog blizine Esteraju postalo je interesantno većkrat u povijesti, zadnji put 1989. ljeta, pred samim padom granic i na

prvi organizirani proboj istočnih Nimceva na Dan Majke Božje, 15. 8. 1989. Četire dane prlje pred Paneuropskim piknikom. Kako i svidoki kažu, onda su probuvali Nimci s familijami, djelomično i uspješno, prekoraknuti još s puškom i graničari čuvani hatar, koji dogodjaj su nazvali Koljnofskom bitkom. Na youtube i danas se more pogledati dokumentarni film pod naslovom Die „Schlacht von Kópháza“. Na spominak je izmislio, tirao i na kraju i dao realizirati postavljanje Spomenika bu-

dućnosti svečani govorač. Naglasio je da skup simbolov na monumentu teško će razumiti človik, pohodnik prez predznaja jer htli su „to markantno vrime kroz nekoliko jednostavnih formov pokusiti i vizualno prezentirati“. Širji pogled u tu retoriku daje jur i prošloga petka otvoreni Interaktivni muzej Gradišćanskih Hrvatov u potkrovlju koljnofskoga Općinskoga stana. Na spomeniku zdola s velikimi slovami se šte kaj, a odzgora u glagoljici ča, dokle franciškanski križ u višinu zdigne

Dr. Anton Kolić, dr. Franjo Pajrić, Antal Németh i Franjo Grubić pri pozdravni riči

kotače i pokazuje u tri dimenzije, a na nebu se skupaspravljaju oblaki barani. U pozadini se gradi autoput, nalivo konji bižu, a svi nazočni pažljivo poslušaju... idlična slika pri nogu trojezičnoga Spomenika čiji podupirači su brojni: Seoska samouprava Koljnofa, Hrvatska samouprava Koljnofa, Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske, Etnomemorijalni centar Gradišćanskih Hrvatov, Društvo Hrvati, Matica hrvatska Šopron i Čakavska katedra Šopron i još mnogi po-

Dr. Anton Kolić blagosavlja monument

moćniki ki su svojim djelom omogućili ov dan svečane predaje. „Svakomu se lipo zahvalimo ki nam je pomagao i s pripeteni i s tanači i kritikami. Ja bi se posebno zahvalio Robertu Wildu, Ivanu Völgyiju ki su načinjili najveć na ovoj konstrukciji i Karolu Völgyiju, a hvala i društvam da ovo obilježje more danas ovde stati. Ideja je bila važna, zbog početka formiranja mrižov za človika ki dojde u naš kraj i nas čini boljim Hrvatom i da na znanje se daje drugim ljudem da živu ovde takovi ki su u teški časi pomogli ljudem ter da Koljnofce ta čas i dalje hrabri. U tom duhu kanimo prirediti i gala program „Gradišće prez granic“ 28. septembra u šopronskoj Areni da dokažemo i pokažemo da smo skupa, da smo jedni“, naglasio je dr. Franjo Pajrić pred blagoslovom spomenika. Dr. Anton Kolić, zlatomašnik, i Antal Németh, koljnofski duhovnik, posvetili su spomenik slobode na putu istine, pomolili se za pokojne i mučenike i našgane su sviće njim u čast. Načelnik Koljnofa Franjo Grubić se je još obrnuo s ovimi riči prema okupljenim i Franji Pajriću: „Čuda ča je Feri ovde povidao, samo jedno nije opomenuo da ako njega nij, ov spomenik danas ne stoji. Hvala lipo u ime općine Koljnofa, u ime svih nas Hrvatov da si mislio na ovako ča i da si napravio. Ja sam većputi bio ovde, a Ti si sam betonirao, željezo motao. Ovakove ljude već bi pravali va Koljnofi“, tako je u riči i burnim aplauzom pohvaljeno to Pajrićevo djelo, za čim su još svidoki govorili od toga časa, od česa će biti objavljena i knjiga.

Tiho

Slika za budućnost

Nova sezona barčanskoga KUD-a Podravina

Kao i školska godina, tako i rad u KUD-u Podravina počinje svake godine u rujnu. Nakon kraćega ljetnog odmora članovi KUD-a ponovno se okupljaju svake srijede u mjesnom domu kulture. Ova je sezona i manji jubilej u njihovu životu jer zapravo slave 15. sezonu od utemeljenja.

KUD je utemeljen u rujnu 2005. godine na poticaj Novoselca Pište Jankovića. Oko njega su se okupili Hrvati doseljeni u Barču iz okolnih hrvatskih sela, tako iz Lukovišća, Brlobaša, Potonje, Novog Sela, Martinaca. Tijekom su se godina članovi izmjenjivali: neki su otišli, neki došli, ali jezgru društva i nadalje čine sami utemeljitelji. Jedino je kosa postala malo bjelja (sijeda), ali je veseli podravski duh ostao.

Tijekom ovih godina imali su pregršt nastupa u Mađarskoj (pogotovo u hrvatskim naseljima), ali i u Hrvatskoj te Austriji. Ipak, možda su najnezaboravniji nastupi bili: državni hrvatski dani u Barči i Martincima (zajedno sa svim društvima iz Podravine), u emisiji Ljepom našom u Pečuhu, na božićnom koncertu skupa s Goranom Karanom, također u Pečuhu, kvalifikacija tradicionalnih skupina, te snimanje filma „Bučura u Podravini“. Dio ovih nastupa ostvaren je u suradnji s lukoviškim KUD-om Drava. Glazbenu im pratnju otpočeka pruža Orkestar Vizin.

No, kako rekosmo, nova je sezona započela, i odmah donijela i mnogo nastupa za jesen. Nakon kukinjskoga Bošnjačkog sijela slijede programi u Bojevu, Foku, Rasinji i Barči, gdje su članovi KUD-a ujedno i organizatori sportske i kulturne manifestacije. Pravi rad – vježbanje starih i uvježbavanje novih koreografija, pjesama i plesova za božićnu, te kasnije za balsku sezonu – započinje tek nakon ovih obveza. Cilj se društva tijekom godina nije mijenjao: očuvanje i njegovanje običaja koje su zapamtili i donijeli iz svoje rodne kuće, upoznavanje publike s pjesmama i plesovima podravskoga kraja, te predaja svega ovoga mlađem naraštaju, što je zapravo i najteže. Okupiti mladež, privući u rad, nije jednostavan zadatak ni za mađarske ansamble, kamoli za manjinske, ali se „Podravina“ trudi i uvijek svakoga rado očekuje, kako bi se pjesma „Ja sam junak iz doline, iz te krasne Podravine“ još jače orila.

Za 15. sezonu želimo im mnogo snage, strpljenja i veselog duha!
 Tekst i foto: Vesna Velin

Mala stranica

Dobri savjeti za dobro učenje

Nakon ljetnog odmora s „napunjenom baterijom“ sjeli ste u školske klupe i krenuli u nove pustolovine učenja. Katkad osjećate da vam teško ide, ne uspijevate se usredotočiti, usredotočiti, ali postoje načini i za to da početničke poteškoće svladate. Aktivno učiti znači ulagati napor, ono zahtijeva više truda, ali daje bolje i trajnije rezultate. Želite li aktivno učiti, trebate činiti ovo:

– Prvo pročitajte bilješke iz bilježnice da se prisjećate što ste čuli na školskom satu.

– Razmišljajte o značenju pročitanoga. Ako što ne razumijete, opet pročitajte, ako ni tako ne razumijete, zatražite pomoć.

– Pri čitanju, usput uvijek pogledajte crteže, tablice, grafikone jer to se lakše pamti.

– Glasno svojim riječima odgovorite na postavljena pitanja na kraju teksta.

– Ako je gradivo preveliko, podijelite ga na podcjeline i tako ga učite.

– Podcrtavajte samo bitne riječi koje će vam pomoći pri ponavljanju. Dobro je i pisati natuknice.

– Datume i događaje što teško pamтите napišite na papir i zalijepite na zid na vidljivo mjesto i povremeno to pročitajte.

– Poučke (formule) i pravila ispišite na papir koji će vam biti pri ruci kada zatreba.

– Kada ste ulomak pročitali i razumjeli, dignite pogled od knjige i svojim riječima glasno prepričajte gradivo.

– Tek kada dobro naučite ulomak, tada krenite dalje.

– Nemojte prekidati učenje dok ne naučite jednu čitavu cjelinu.

– Najteže gradivo učite prije spavanja. Kada spavamo, mozak i dalje obrađuje naučeno gradivo.

– Korisno je slušati kad učitelj ispituje druge učenike. Tako ponavljate i provjeravate svoje znanje. Na zadnju stranicu bilježnice možete zapisati pitanja koja učitelj postavlja.

UGODNO UČENJE!

Znate li...

Zamislite, **olovka** je nastala od olova još u 11. stoljeću. Svaka je bila teška između 1,2 i 3 kilograma. Olovo je tako teško da su mnogi učenici Dubrovačke Republike u 16. st. tri ili četiri olovke morali natovariti na mazge ili ih teretnim kolima dovoziti u školu. Sačuvan je poučan zapis jednoga francuskog učenika plemića Olivera de Magnyja kojemu je za komplet crtaćih olovaka iz likovnoga, što mu je mama kupila za rođendan, trebala karavana s osam konja.

Šiljila za te prve olovke nije bilo, nego bi se oštrile na nakovnju koji je bio postavljen pokraj učiteljeva stola. Čekić kojim su se oštrile svaki je učenik nosio za pojasom. Tko je htio da vrh bude uistinu zašiljen, poslije bi olovku pritegnuo u škripac i izbrusio je turpijom koja se nije nosila za pojasom, nego u pernici na leđima.

Vic tjedna

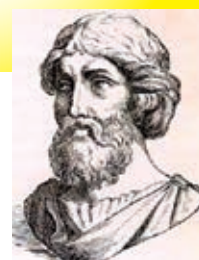
ŠKOLSKI USPJEH

Pita mama sina:
„Kako je bilo na testu?“
„Dobro.“
„Što ćeš dobiti?“
„Neopravdani.“

PORUKA TJEDNA

„Temeljno naučena mudrost nikada se ne zaboravlja.“

Pitagora

Sumartonsko vino i zlevanku kušali i Kaštelani

Po staroj navadi, krajem kolovoza u Sumartonu se održava Festival zlevanke, vina i tambure, kako bi se proslavilo ono na što su Sumartinci ponosni, a to je njihovo vino s Kamanovih vinograda, tamburaši i tradicionalna zlevanka. Festival je 24. kolovoza trinaesti put okupio stanovnike s jedne i druge strane rijeke Mure, a ovaj put su stigli gosti čak s Jadranskoga mora, iz Donjeg Kaštela. Uz bogat kulturni program, zvijezda priredbe bio je pjevač Đani Stipaničev, a na balu su svirali Sumartonski lepi dečki.

Otvaranje Festivala

Festival zlevanke, vina i tambure uvijek je prigoda da se Hrvati s raznih krajeva okupe uz izvrsno vino, jelo i dobru glazbu, rekao je dožupan Međimurske županije Josip Grivec, jer kod svih takvih priredaba najvažnije je prijateljstvo koje već desetljećima, a i duže vrijeme postoji među ljudima s obje strane granice. Tim se riječima pridružio i Péter Cseresnyes, državni tajnik i parlamentarni zastupnik, dodavši još i važnost očuvanja običaja koji u zadnje vrijeme sve više dobiva na ugledu. Načelnik naselja Martin Capari s radošću je izvijestio mještane da će Festival iduće

godine dobiti još ljepše, ugodnije mjesto, naime iza Seoskoga doma gradi se natkriveni sajmišni prostor na kojem će proizvođači, uzgajivači moći prodavati svoje domaće proizvode, ali prostor će odgovarati i za organiziranje većih priredaba. Nakon pozdravnih riječi slijedili su nastupi kulturnih udruga. Mandolinjski orkestar KUD-a „Juraj Lončarić“ iz Hrženice prekrasnim zvukom dalmatinskih melodija očarao je publiku, a nakon njih su slijedili izvrsni svirači čakovečkog Dixilanda s vese-

lim, temperamentnim skladbama. Kaniška Plesna grupa VOKE „Pántlika“ predstavila je razne mađarske narodne plesove. U večernjim je satima započeo koncert poznatoga hrvatskog pjevača Đanija Stipaničeva koji je donio za publiku razne hrvatske napjeve od Zagorja do Dalmacije. Njegov je prekrasni glas dočarao sve krajeve Lijepe Naše. Festival su prvi put posjetili predstavnici Donjega Kaštela, tj. Kaštelanske krnjevalske udruge „Poklade“ koje je predvodio Marko Grozdanić,

Načelnik pokazuje buduće sajmište.

Članovi KUD-a Sumarton i kaštelanske Udruge „Poklade“

predsjednik. Suradnja KUD-a Sumarton i kaštelanske udruge započela je prije tri godine sudjelovanjem Sumartona u Krnjevalu u Gornjem Kaštelu. Ovaj put su Kaštelani bili samo promatrači, ali ubuduće su voljni i sudjelovati u prikazu kaštelanskih vina, folkloru ili glazbe, tako uzvraćajući posjet Sumartona. Inače, u Donjim Kaštelima od početka XIX. stoljeća održavaju se karnevali, uvijek na sam dan fašnika, o tome postoje pismeni dokumenti iz 1813. godine, pa nadalje. Srdačno čekaju prijavu skupina za sljedeći Krnjeval koji već godinama ima međunarodni značaj.

beta

Na 130. jubilej novi dom četarskim ognjogascem

András Seper, Attila Kratochwill, Ferenc Marton i Tamaš Feigl su prerizali vrpcu

Dobrovoljno ognjogasno društvo u Gornjem Četaru 18. augustu-ša, u nedilju, je svečevalo 130. jubilej utemeljenja tako, kako se paše. Dostojno, s molitvom, fajbegarskim marširanjem, bla-

Četarski jubilar

goslovom novoga ognjogasnoga stana, s gratulacijama, priznanji, odlikovanji, s prijatelji, kolegari, pomoćnici i časnim gosti. Cijelo selo je došlo na svečevanje kot i ognjogasne jedinice iz Turma, Buče, Narde, Keresteša, Hrvatskih Šic, Pornove i Petrovoga Sela, kot i partnersko društvo iz austrijskoga Rohunca. Sve to vjerno pokaže kako su pajtaši u dobrom, a i u teškoća jednako skupa, jer ova sela pokraj austrijskoga hatara gustokrat su prisiljena i jedno drugomu pomoć u pogibeli. Mašni aldov u nazočnosti ognjogasnih postrojbov je prikazao farnik Richárd Inzsöl, u čast pokojnih fajbegarov u mjesnoj crikvi sv. Mikule, a potom je povorka, na čelu sa sambotelskim puhačkim orkestrom došla do novoga Ognjogasnoga stana. Tamaš Feigl, predsjednik Dobrovoljnoga ognjogasnoga društva, uz riči zahvale se je spomenuo

Zoltan Biroczki domaći zapovidnik s prijatelji iz Rohunca

djelovanje i nje pomoć je bila neophodna u kupovanju kombija. Po Feiglovi riči, "oni ljudi ki su danas člani ovoga Društva, isto tako gledaju za svoju dužnost da u pogibeli pomažu, a ljudske živote spasu od nevolje, zbog česa su pred 130-imi ljeti ovo društvo na noge postavili. Ferenc Marton, potpredsjednik Željezožupanijske skupščine, takaj se je zahvalio za službu i žrtvu pri zidanju ovoga novoga doma i na kraju svojega govora prikdao je i zahvalnicu Željezožupanijske skupščine. Attila Kratochwill, načelnik Gornjega Četara, pohvalio je fajbegarsko društvo sela, i

Duhovnik Richárd Inzsöl blagosavlja novi dom

naglasio kako su svi gizdavi na jubilaru i pravoda u svakom djelu, u svakoj nevolji moru na nje računati. András Seper, zamjenik direktora Željezožupanijske obrane suprot katastrofov, svim se je zahvalio na pomoći i posebno je gratulirao ekipi ka more biti gizdava na svoje simbole i na svoje ljude. U nastavku je duhovnik Richárd Inzsöl blagoslovio ne samo novi dom nego i ognjogasnoga kola, svezane su pantlike na društvenu zastavu i uručena priznanja i dari istaknutim ognjogascem i jubilarnomu društvu.

Tiho

KÁPOSZTAFESTIVÁL
DAN ZELJA
Horvátzsidány - Hrvatski Židan
FALUNAP
DAN SELA

2019. 09. 21.

9:00 Főzés / Kuhanje
10:00 Foci meccsek / Nogometne igre
13:00 Ebéd / Ubjed

Ingyenes
Arcfestés - lufihajtogatás (10:00-14:00),
Ugrálóvár - kézműves foglalkozás
Íjászat - lovaglás (10:00-14:00), Buborék foci (13:00-17:00)

14:00 Élőzene a sátorban - muzika u šatori
17:00 Retro film
kisfilm vetítése a falu kulturális múltjáról 2. rész
- **gledanje filma o kulturnoj prošlosti sela 2. djel**
18:00 Kultúr műsor - Kulturni program
Operett előadás, **Péruska Mária énekkar**, Nagy Jonathán
Bűvész bemutatója
20:00 Tűzgyújtás / **Paljenje ognja**
21:00 Buli - Zabava

BUDIMPEŠTA

Veleposlanstvo Republike Hrvatske u Mađarskoj i Hrvatska samouprava VII. okruga, u suradnji s Botaničkim vrtom Sveučilišta ELTE-a 20. rujna 2019. od 11.30 u narečenom vrtu priređuju Dan smokve. Nakon šetnje i razgledanja Botaničkoga vrta nastup je scenskog umjetnika Stipana Đurića i predstavljanje proizvoda „Sinjorina Smokva“ iz Zadra.

U prostorijama Općeprosvjetnog doma Male Pešte u subotu, 21. rujna 2019., priređuje se Večer narodnosti. Na poziv Hrvatske samouprave XIX. okruga, od 17 sati na priredbi nastupa HOŠIG-ova plesna skupina „Tamburica“.

STOLNI BIOGRAD

Institut za baltičku i slavensku filologiju pri Sveučilištu Loránd Eötvösa u petak, 19. rujna 2019., u prostorijama stolnobiogradskog Doma za vjeronauk i opću prosvjetu sv. Stjepana (Liszt Ferenc u. 11) priređuje konferenciju Sjećanja na kraljevski grad u slavenskim književnostima, jezicima i kulturama. Skup će, na narečenu temu, okupiti petnaestak izlagača. Ostvarenje konferencije je među inima poduprla i Hrvatska samouprava toga grada.

Hrvatska državna samouprava
poziva Vas na

SVEČANU SJEDNICU SKUPŠTINE HRVATSKE DRŽAVNE SAMOUPRAVE I konferenciju pod naslovom: „25 GODINA SAMOUPRAVLJANJA HRVATSKE ZAJEDNICE U MAĐARSKOJ“

koja će se održati **30. rujna 2019. godine**
s početkom u 11.00 sati

Mjesto konferencije:
Sjedište Hrvatske državne samouprave
(1089 Budimpešta, Bíró Lajos u. 24.)

PROGRAM

Pozdravna obraćanja
Predavanja
Domjenak

PREDAVAČI:

Mijo Karagić, Mišo Hepp, Jozo Solga

Projekt je ostvaren potporom:

Državnog tajništva za odnose s vjerskim zajednicama i narodnostima

Ureda predsjednika vlade

Društvo za upravljanje fondom „Bethlen Gábor“ Zatvoreno d.d.

NEMZ-KUL-19-1432

